

Kokemuksia eriyttämisestä vieraiden kielten opetuksessa

Lähtökohtana

Ammatillinen erityisopetus

Marja-Liisa Penttilä, FM, ammatillinen erityisopettaja

Sisältö

- Ammatillinen erityisopetus
- Oppimisen esteistä
- Joustavat opetusjärjestelyt – eriyttäminen
- Kokemuksia vieraiden kielten opetuksesta: aloituskartoitus – opetus
- Ajatuksia erityisopetuksesta ja eriyttämisestä
- Luovin tarjoamat palvelut + ameo -verkosto

Ammatillisen erityisopetuksen tavoite

Tutkinnon peruste (luku 8.3, muutos)

*”...Ammatillisessa erityisopetuksessa tulee opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä tukea ja edistää opiskelijan **yksilöllisten tarpeiden** mukaisilla tuki- ja ohjaustoimilla, monipuolisilla ja vaihtelevilla oppimisen ja osaamisen arviointimenetelmillä sekä muilla **toimintatavoilla ja erityisjärjestelyillä**, jotka edistävät opiskelijan opintojen onnistumista. ...”*

> > Oppimisen esteiden vähentäminen tai poistaminen

Erityisopetuksella vähennettäviä tai poistettavia oppimisen esteitä:

- Oppimisvaikeudet

esim. lukemisen, kirjoittamisen, matematiikan, avaruudellisen hahmottamisen vaikeudet, kehitysvammasta aiheutuvat oppimisvaikeudet

- Motoriset vaikeudet

esim. fyysisestä vammasta tai pitkäaikaissairaudesta johtuvat

- Psyykkiset vaikeudet

esim. masennus, pelot, arkuus, tarkkaavaisuusongelmat

Erityisopetuksella vähennettäviä tai poistettavia oppimisen esteitä:

- Elämäntilanteeseen liittyvät vaikeudet

esim. päihdeongelmat, pinnaaminen, motivaatio-ongelmat, arjenhallinnan ongelmat

-Vuorovaikutukseen liittyvät vaikeudet

esim. häiriökäyttäytyminen, levottomuus, tarkkaavaisuuden ongelmat, sopeutumisongelmat

kulttuurien törmäämiseen liittyvät ongelmat – vuorovaikutusongelmia, elämäntilanne, oppimisen vaikeus....?

Oppimisen esteiden vähentäminen tai poistaminen

- turvallinen ilmapiiri
- tukemalla ja ohjaamalla opiskelijaa oppimisessa → itsetunto
- kannustava palaute (välittömästi)
- (vieraiden) käsitteiden ymmärtämisen varmistaminen
- konkreettinen ja selkeä kieli (ei vertauskuvia)
- aikataulujärjestelyissä joustaminen
tauottaminen, opiskelu- /työpäivän pituus, aamun aloitusajankohta

Oppimisen esteiden vähentäminen tai poistaminen

- tekemällä ja kokemalla oppiminen
- osaamisen näyttäminen monipuolisilla tavoilla
- työskentelytapa: yksilö- vai pari-/ryhmätyöskentely
- totuttautuminen vähitellen (ryhmässä toimimiseen, esitelmöintiin)
- joustavat opetusjärjestelyt →

Joustavat opetusjärjestelyt

mm.:

- lisääika
oppimistehtävän / näytön tekemiseen, perusosaamisen varmistamiseen, kertaamisella, harjoittelemisella, toistoilla
- häiriötön (ja kiireetön) oppimisympäristö
hyvä järjestys, viihtyisyys, äänetön, ei liikaakaan virikkeitä, sijainti luokassa tai erillään
- apuvälineet, tekniset , perinteiset ja uudet
tietokoneohjelmat ääniohjelmiseen, kännykkä, puhekommunikaattori, kamera, äänikirja, puhenauhuri, kalenteri, some

Joustavat opetusjärjestelyt

- opiskelumateriaalin muokkaus
selkeä kieli, selkokieli, kuvittaminen, fonttikoko, paperin väri, vaikeustasoittain vaihtelevat tehtävät
- suulliset + kirjalliset + kuvalliset ohjeet, ohjeet näyttämällä
- oppimistehtävien ja ohjeiden pilkkominen osiin;
vaihe kerrallaan eteneminen

Vieraan kielen osaaminen

Arvioinnin kohteet:

1. Tiedonhankinta
2. Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen
3. Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä
4. Kielen ja kulttuurin tuntemus
5. Oman oppimisstrategian tunnistaminen

Aloituskartoitus/ Opiskelijan tuntemus

- *Englannin aloitustesti: puhekieli, sanasto, rakenteet, tekstinymmärtäminen TAI tuntityöskentelyn havainnointi alussa*
- *Oppimistyylin kartoitus (auditiivinen, visuaalinen, kinesteettinen)*
- *Mahdollinen lukitesti ja muut testit (lukiopettaja, psykologi jne.)*
- *Moniammatillisuus (ammattiope, luokanvalvoja jne.)*
  - ➔ *taustan kartoitus: erityisopetuksen peruste, tavoitekysely (lomake)*
  - ➔ *tavoitekeskustelu/HOPS-keskustelu*
  - ➔ *mahdollinen mukauttaminen? ➔ eriyttäminen ➔ HOPS*

Eriyttämisestä vieraissa kielissä – vuosien aikana kokeiltua

1. ”Tasoryhmät”
  - *Opiskelutaustan mukaan jaottelu:*
    - * *kansakoulun/kansalaiskoulun käyneet ⇔ peruskoulun käyneet*
    - * *alkeisryhmä erikseen – yksi opettaja*

HUOM! Luovilla kaikki ovat erityisopiskelijoita.

- *Osaamisen mukaan jaottelu:*
  - * *kaksi ryhmää – kaksi kielenopettajaa*
  - * *kaksi ryhmää – kaksi opettajaa (ei välttämättä toinen kielenopettaja) → esim. Entteri*

Eriyttämisestä vieraissa kielissä – vuosien aikana kokeiltua

*Esim. Entteri -kokeilu: äidinkielenopettaja ja vieraankielenopettaja
- lähtökohtana ”Mitkä ovat ÄK:n perusasiat, jotka tulee hallita, että vieraan kielen opiskelu onnistuu?”*

→ keskeiset sisällöt, mitä ne ovat – ÄK ja EN sisältöjen vertailua?

→ turha/liika karsittava

- pohjana ÄK, jolle EN rakennetaan

- yhdistetyt luokkatilat, joiden välillä opiskelijat/opettajat liikkuvat

- ryhmäkoostumus vaihteli → eriytyminen ja eriyttäminen

Eriyttämisestä vieraissa kielissä – vuosien aikana kokeiltua

2. Projektityöskentely

Esim. tekniset valmentavat Werstas: ÄK-ope, EN-ope, TIT-ope, MAT-ope, luokanvalvoja

- *jako ryhmien toimivuuden mukaan, tehtävien, motivaation ja/tai osaamisen mukaan*
- *ryhmäkoostumukset vaihtelivat*
- *KUKA tekee ja MITÄ? → tehtävienjako tärkeä → työnjakopalaverit ennen töiden alkua*

Eriyttämisestä vieraissa kielissä – vuosien aikana kokeiltua

3. Samanaikaisopetus, rinnakkaisopetus

- *yksi ryhmä – kaksi opettajaa (kaksi tilaa/ yksi tila)*
- *keittiöllä, pihatöissä, pajalla, kaupassa jne.*

4. Ajallinen eriyttäminen

- *samat sisällöt*
- *opiskeluun käytetty aika vaihtelee*
- *eteneminen omassa tahdissa sallittu*

Eriyttämisestä vieraissa kielissä – vuosien aikana kokeiltua

5. Laadullinen eriyttäminen

- laajuus – syvyys
- keskeinen sisältö? → lähtökohtana
- sama lähdemateriaali – tehtävät valikoidusti tavoitteen ja tason mukaan

Esim. opiskelupäiväkirja oman tavoitteen mukaan (T-H-K tai TM-HM-KM)

6. Sisällöllinen eriyttäminen

- eri lähdemateriaali (kirja, monisteet, kieliohjelmat jne.)

Eriyttämisestä vieraissa kielissä – vuosien aikana kokeiltua

7. *Lisäopetus/tukiopetus*

- *esim. atto-paja, rästäpaja*

8. *Oppimisympäristö*

- *esim. verstaas, puupaja, keittiö, kauppa jne.*

9. *Osaamisen näytöt*

- *eri tavoitteet – erilaiset kokeet, mukautetut näytöt*

Ajatuksia eriyttämisestä – maailmalta poimittua

Pisimmälle vietyinä eriyttäminen tarkoittaisi jokaiselle omia tehtäviä, omaa opettajaa ja aikataulua.

Yksilöllisyyden huomioonottamisen ja yhteisöön kuulumisen tulee olla järjestelyssä keskenään tasapainossa.

"mitä oppilas oppii, kuinka oppii ja kuinka osoittaa mitä on oppinut, vastaa hänen valmiustasoaan, kiinnostuksiaan ja ominta tapaansa opiskella"
(Tomlinson, 2004, 188).

http://www.helsinki.fi/cea/opetuksenjaoppimisentuki/koulu/yleinen_tehostettu_ja_erityinen_tuki/menetelmat_valineet/eriyttaminen.html

Ajatuksia eriyttämisestä – maailmalta poimittua

Tärkeää erityisopetuksessa:

- Turvallinen, rohkaiseva ja rento ilmapiiri
- Avoin keskustelu opiskelijan kanssa mahdollisesta oppimisvaikeudesta
- Loogisuus ja systemaattisuus opetuksessa
- Yksi aihe – yksi tunti
- Selkeys puheessa ja kirjoittamisessa(fontti, fonttikoko, paperin väri)
- Tarpeeksi aikaa
- Positiivinen, realistinen palaute – muista myös opiskelijan vahvuudet
- Erilaisten opetusmenetelmien käyttö
- Teknologian käyttö (opetusohjelmat, netti, some jne)

Erja Saarilampi Pro Gradu Thesis: Dyslexia and foreign language learning, Department of English, University of Oulu, 2003

Lisätietoa ammatillisesta erityisopetuksesta

www.luovi.fi → Ammattiopisto Luovi → Luovi → Asiantuntijapalvelut

- koulutustarjonta, luennot
- julkaisut
- oppimateriaali

www.ameo.fi → Ammatilliset Erityisoppilaitokset

- julkaistu materiaali
- kehittämishankkeet
- tietoa ammatillisista erityisoppilaitoksista